

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 6/2020. (III. 3.) AB HATÁROZATA

a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 870. § (3) bekezdés „ , fellebbezés” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítéletével befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatának elrendeléséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Varga Zs. András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon*, *dr. Juhász Imre*, *dr. Pokol Béla*, *dr. Salamon László*, *dr. Szabó Marcel* és *dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 870. § (3) bekezdés „ , fellebbezés” szövegrésze alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

A megsemmisített rendelkezés e határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét követő napon veszti hatályát.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 870. § (3) bekezdése a következő szöveggel marad hatályban: „(3) A korábbi jogszabály alapján előterjesztett panasz, felülbírálati indítvány vagy egyéb indítvány elbírálását e törvény hatálybalépése után a nyomozó hatóság, az ügyészség, illetve a bíróság mellőzi, és erről az előterjesztőt tájékoztatja, ha e törvény alapján nincs helye panasz, felülbírálati indítvány vagy egyéb indítvány előterjesztésének, vagy annak címzettje e törvény alapján nem jogosult a döntésre.”

2. Az Alkotmánybíróság elrendeli a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítéletével befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát. A megsemmisített rendelkezés a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítéletével befejezett eljárásban nem alkalmazható.

3. Az Alkotmánybíróság a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 16.Bf.212/2017/71. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 31.B.1146/2015/31. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság megállapítja: a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 615. § (2) bekezdés c) pontja értelmezésénél és alkalmazásánál az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből és a XXVIII. cikk (7) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezéseit vagy részeit, amely az ellentétes döntéssel összefügg, a harmadfokú eljárásban erre irányuló, 2018. július 1-je előtt benyújtott másodfellebbezés alapján korlátozás nélkül felül kell bírálni.

5. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 615. § (3) bekezdés b) pontjának „kizárólag” szövegrésze, valamint a 615. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 53. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja szerint, az Abtv. 27. § *a)* és *b)* pontjaiban foglalt feltételek bekövetkezésére alapítva, alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítélete, valamint az ezen ítélettel részben megváltoztatott, a Fővárosi Ítéltábla 16.Bf.212/2017/71. számú ítélete, továbbá az ennek alapjául szolgáló, a Fővárosi Törvényszék 31.B.1146/2015/31. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt terjesztette elő.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát kiterjesztette a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 615. § (3) bekezdés *b)* pontjának „kizárólag” határozószava, valamint a 615. § (5) bekezdése, illetve a 870. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint ezekre vonatkozóan az alkalmazási tilalom kimondására is.
- [4] Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági ítéletekkel bekövetkezett alapjogi sérelmei részben a Be. felhívott rendelkezéseire figyelemmel is következtek be, és hatályban maradásuk esetén alapjogi sérelmei orvosolhatatlanok.
- [5] Utalt arra, hogy felülvizsgálati indítványt nem terjesztett elő, és annak előterjesztése a Be. 650. § (1) bekezdésének kizáró és 649. § (2) bekezdésének korlátozó szabályaira figyelemmel jelen ügyben kizárt.
- [6] 1.1. Az alkotmányjogi panasz a bírói döntésekkel kapcsolatban az Alaptörvény számos szabályára hivatkozott.
- [7] Az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett visszaható hatály tilalmára, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásról, független és pártatlan bíróság által lefolytatott nyilvános tárgyaláshoz és az észszerű határidőn belüli határozat meghozatalához való jogra, a XXVIII. cikk (2) bekezdésében védett ártatlanság védelmének megsértésére, a XXVIII. cikk (3) bekezdésében garantált védelemhez való jog megsértésére, a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslati jog megsértésére, ezekből következően IV. cikk (2) bekezdésében garantált személyi szabadsághoz, és az attól való megfosztásra előírt törvényes eljárásról való jog megsértésére utalt.
- [8] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint a Fővárosi Főügyészség a 2015. augusztus 12-én kelt, NF. 4929/2013/36. számú vádiratában az indítványozóval szemben életveszélyt okozó súlyos testi sértés büntette és kifosztás büntette miatt vádat emelt. A Fővárosi Törvényszék a 2016. május 4-én kelt 31.B.1146/2015/31. számú ítéletével az indítványozó bűnösségét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 64. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés *a)* pontjának II. fordulata és *d)* pontja szerint minősülő testi sértés büntetében és a Btk. 366. § (1) bekezdés *b)* pontjába ütköző kifosztás büntetében állapította meg. Ezért halmazati büntetésül 4 évi szabadságvesztésre és 6 évi közügyektől eltiltásra, valamint 5 évi orvosi foglalkozástól eltiltásra ítélte.
- [9] A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság, az 5.Bf.211/2016/34. számú, 2017. március 10-én kelt ítéletével a Fővárosi Törvényszék 31.B.1146/2015/31. számú ítéletét megváltoztatva az indítványozó bűnösségét a testi sértés büntetének részleges minősítés-változtatása mellett magánlaksértés vétségében, okirattal visszaélés vétségében, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében is megállapította. Mindezt halmazati büntetésül 9 évi szabadságvesztésre, 9 évi közügyektől eltiltásra és az orvosi foglalkozástól végleges eltiltásra ítélte. A Kúria mint harmadfokú bíróság a Bhar.111.574/2017/18. számú, 2017. június 13-án kelt végzésével a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.211/2016/34. számú másodfokú ítéletét hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította. Ennek indoka főként a megalapozatlanság volt (a megelőző bíróságok a tényfelderítési kötelezettségüknek nem tettek eleget, a megállapított tényállás hiányos volt, ennek megfelelően a ténybeli következtetések sem feleltek meg a követelményeknek; a végzés 57., 58., 66., 88–116. pontjai).
- [10] 1.2. Az alkotmányjogi panasz szerint a megismételt eljárásban a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 16.Bf.212/2017/71. számú, 2018. február 22-én kelt ítéletében a hatályon kívül helyezett végzésben előírt bizonyítást nem teljeskörűen lefolytatva, az indítványozót az eredeti első- és másodfokú ítéletben foglaltakon túl, még személyi szabadság megsértésének büntetében is bűnösnek mondta ki. Büntetését 9 évi szabadságvesztésben, 9 évi közügyektől eltiltásban és az orvosi foglalkozástól való végleges eltiltásban szabta meg.

A harmadfokú eljárásban a Kúria a 2018. július 12-én kelt és jogerős Bhar.I.690/2018/12. számú ítéletében – részleges minősítés-változtatás mellett – az indítványozóra kiszabott büntetést súlyosbította, melynek során vele szemben 11 évi szabadságvesztést és 10 évi közügyektől eltiltást szabott ki, a megelőző ítélet további rendelkezéseinek helybenhagyásával.

- [11] Az indítványozóval szemben a büntetőeljárás – a Kúria legutolsó, Bhar.I.690/2018/12. számú határozatának meghozataláig – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) alapján folyt, és ez alapján került sor a Fővárosi Ítéltábla 16.Bf.212/2017/71. számú döntése elleni jogorvoslatok (fellebbezések) bejelentésére is valamennyi jogosult részéről. A jogerős döntést megelőzően hatályba lépett a Be. Ennek 870. § (1) bekezdése tartalmazza, hogy a rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell; a 870. § (3) bekezdése pedig azt, hogy a régi Be. alapján bejelentett jogorvoslatok (így a fellebbezések) elbírálását mellőzni kell, ha annak az Be. szerint már nincs helye. Ennek folytán a Kúria legutolsó eljárásában irányadóan a harmadfokú bíróság felülvizsgálati lehetősége szűkült. A Be. az ellentétes döntés (azaz az első és másodfok közötti eltérő döntés) fogalmi meghatározását leszűkíti, és így a fellebbezés elbírálásakor a Be. 615. § (2) bekezdésében és a 618. (3) bekezdésében foglaltakat is figyelembe véve – a 615. § (3) bekezdés *h*) pontjában foglalt kizárólagos szabályra és a 615. § (5) bekezdésére figyelemmel –, már a testi épség elleni cselekmény miatt nem volt helye semmilyen – még korlátozott – felülbírálatnak sem. Ekként az indítványozó ténylegesen elesett a valódi, tartalmi felülvizsgálattól. Ennek eredményeként, vele szemben tényleges jogorvoslat lehetősége nélkül, a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla hozott először – tartalmilag első fokon eljárva – a hatályon kívül helyezésben előírt, részben teljesített terjedelmes bizonyítási eljárást követően jogerős ítéletet; lévén a különböző minősítés alá eső cselekmények a tényállás szempontjából egyetlen eseménykort képeznek.
- [12] A Be. már hivatkozott hatályba léptető rendelkezésének összhatásaként az ügyben a 2018. február 22-én bejelentett fellebbezések közül, 2018. július 1-jét követően csak és kizárólag a súlyosításra irányuló ügyési fellebbezés maradt érvényben, az indítványozó terhelt és védője által bejelentett fellebbezés a Be. 870. § (3) bekezdése alapján megszűnt létezni; továbbá módosítva sem volt fenntartható a Be. 615. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt kizárólagossági szabály, és az (5) bekezdés szerinti tilalom folytán. A „törvény erejével megszüntetett egyedi fellebbezés” eliminálódása folytán a harmadfokon – de ténylegesen másodfokon – eljáró Kúriának nem volt módja jogi álláspontját kifejteni abban a tekintetben sem, hogy a Kúria korábbi, éppen a büntetőeljárás lényegét jelentő, az indítványozó büntetőjogi felelősségének megállapítására irányuló bizonyítási eljárást súlyosan kifogásoló Bhar.III.574/2017/18. számú végzésében foglaltaknak a Fővárosi Ítéltábla a jogerős döntés meghozatalára irányuló eljárásban megfelelően eleget tett-e.
- [13] 1.3. Az alkotmányjogi panasz a visszaható hatály tilalma és a jogorvoslathoz való jog körében (több alkotmánybírósági határozat felhívása mellett) számos érvet hoz fel.
- [14] Arra hivatkozik, hogy a jelen esetben a jogbiztonság klauzulájának a visszaható hatály tilalmára vonatkozó rendelkezése egyrészt a Be.-nek a bevezető részben támadott jogszabályi rendelkezései, vagyis a harmadfokú eljárásra vonatkozó törvényi lehetőségek szűkítése; másrészt a Kúria ehhez kapcsolódó, a jogerős ítéletben követett, a törvényi rendelkezésnél szigorúbban és szűkítőbb mérce szerint alkalmazott értelmezése folytán sérült.
- [15] A Be. 615. § (1) bekezdése a harmadfokú eljárás okait és kereteit – a régi Be.-hez képest eltérő módon meghatározva – az első és másodfokú bíróság „ellentétes döntése” szintjében határozza meg. A 615. § (2) bekezdése definiálja az „ellentétes” kitétel tartalmát is. Az okok közül az *a*) pontban foglaltak megegyeznek a korábbi jogszabály rendelkezéseivel, a *h*) és *e*) pontban foglaltak pedig – fordított sorrendben – a régi Be. 386. § (1) bekezdés *h*) és *e*) pontjában foglaltakkal. A Be. azonban a 615. § (3) és (5) bekezdésében a fellebbezésben konkrétan sérelmezhető esetköröket is szigorúan behatárolja, kizárva ezzel a felülbírálat köréből a másodfokú ítéleti rendelkezéseknek és jogkövetkezményeknek azt a részét is, amelyek az elsőfokú döntésen túlmenő eredményt generálnak. Ezzel – a másodfokú bíróság megerősített, a bizonyítás kiterjesztésén alapuló reformatórius jogkörre folytán – előállhat az a helyzet, hogy a jogerős döntés alapjául kizárólag a fellebbezési eljárásban megállapított, felülmérlegelt tények és körülmények, valamint az ezekből a bűnfelelősség körében levont következtetések szolgálnak. A Be. idézett rendelkezéseiben lefektetett, a harmadfokú eljárás kezdeményezésére és a felülbírálat hatókörére vonatkozó, a korábbi jogokhoz képest visszalépést jelentő szabályok már önmagukban is alkalmazhatók a jogorvoslathoz való jog kiüresítésére, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütköznek.
- [16] Ugyanakkor a Be. hatályba léptető rendelkezései a 870. § (3) bekezdésében azt is tartalmazzák, hogy a szűkítő rendelkezéseket a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell, és a korábbi jogszabály alapján előterjesztett

fellebbezés elbírálását mindazon esetekben a bíróság mellőzi, ha az új törvény alapján annak már nem lenne helye.

- [17] Ugyanakkor az indítványozó megítélése szerint a Kúria a Bhar.1.690/2018/12. számú határozatában túl is ment a jogalkotó jelenlegi elvárásain, és a fellebbezés lehetőségét, illetve a felülbírálat hatókörét még tovább szűkítette. Megállapította, hogy az okirattal visszaélés vétsége és a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége megállapítása körében a Fővárosi Ítéltábla másodfokú bírósággént a felülbírált ítéletben ugyan a vádlott terhére szólóan járt el a bűnösség megállapításakor, de az ezekre vonatkozó felülbírálatot – a Be. tilalmi rendelkezéseinek hatálya alá nem eső körben is – mellőzte, azon az alapon, hogy ezek az elsőfokú ítéletben megállapított kifosztással alaki halmazatot képeznek (kúriai ítélet, 7. oldal). Ekként az ezekben való bűnösség megállapítása semmiféle érdemi felülbírálatot nem kapott.
- [18] Hasonlóképpen tovább korlátozta a Kúria a törvény szerinti felülbírálat lehetőségét akkor is, amikor a testi épség elleni bűncselekménynek – a másodfokon felvett bizonyításra alapozva – bekövetkezett eltérő minősítése ellenére ezt sem tekintette indoknak a felülvizsgálatra, noha erről nyilvánvalóan nem az elsőfokú bíróság rendelkezett.
- [19] Jelen esetben a jogorvoslathoz való jog szűkítése, a már benyújtott jogorvoslat elbírálhatóságának tilalma olyan Be. rendelkezés, amely a jogszabály hatálybalépését megelőzően gyakorolt eljárási jogra kihatóan, a korábbi törvényhez képest szigorúbb szabályokat, és a terhelre nézve hátrányosabb megoldást, következményt állapít meg.
- [20] 1.4. Az alkotmányjogi panasz értelmében a tisztességes eljárás követelmény-rendszerének egyes elemei nem vizsgálhatók és nem értékelhetők egymástól elszigetelten [20/2005. (V. 26.) AB határozat]. A bizonyítás szabályainak alkotmányos szempontok szerinti értelmezése és alkalmazása a büntetőügyekben nem választható el a fegyverek egyenlőségének, a tartalmilag hatékony védelemhez való jognak és az ártatlanság védelmének tiszteletben tartásától. Az eljárási törvény rendelkezéseire figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő alanyoknak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja. A bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az ügy elbírálásával kapcsolatos alapjogi követelményeket, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjogi alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. Alkotmányos kötelezettség az is, hogy az általa megvizsgált ügy döntési szempontjait érintő lényeges elemekről, a bizonyítási tevékenységről és a bizonyítékok értékeléséről határozatában számot adjon. Ez utóbbi szintűgy a tisztességes eljárás részét képező indokolási kötelezettség teljesítését rója a bíróságra.
- [21] Jelen ügyben a tisztességes eljárás fentebb felsorolt elemei folyamatosan sérültek. Az indítványozó érdemi védekezését a bűnösség vélelme folyamatosan akadályozta. Azáltal – hogy noha szabadságelvonással járó kényszerintézkedés hatálya alatt állt – az összes, a legkülönbözőbb forrásokat személyi és támadhatatlanul objektív tárgyi bizonyítási eszközök bevonására irányuló indítványát folyamatosan elutasították, vagy nem utasították el, csak nem teljesítették, majd csak részlegesen teljesítették, lényegében eszköztelenné vált a bizonyítási eljárás során és – tartalmi értelemben – a védelemhez való joga kiüresedett, a fegyverek egyenlőségéhez való joga eliminálódott.
- [22] Jelen eljárásban az indítványozó tartalmilag semmilyen értelemben nem volt az eljárás olyan alanya, akit a széles értelemben vett tisztességes eljárás alkotmányos követelményei megillettek volna. Vele szemben a bűnösség vélelme meghatározóan befolyásolta az eljárás és a bizonyítás menetét és kimenetelét. Perbeli jogosítványai olyan mértékig csorbultak, ami nyilvánvalóan az alapjogvédelem sérelmeit jelenti. A bírósági eljárás sem volt pártatlan, nem a tényállás valóságú megállapítására törekvés, hanem a vád tényállásának bizonyítása érvényesült. Ez oda vezetett, hogy a bíróság vagy be sem szerzett bizonyítékokat, vagy kizárólag a vádlott terhére eső szempontok favorizálásának mentén vizsgálta azokat, még indokolásában is; fel sem vetve az ellenkező szempontok cáfolatát és az értékelő elemzés szintjén nem foglalkozva az elfogadott bizonyítékok ellentmondásosságával. Miközben a megismételt eljárásban már nyilvánvaló volt, hogy a bizonyítási eljárás során szokatlanul jelentős súlyú hibákat követett el a korábban eljáró bíróság, ezáltal sem törekedett a tényállás teljes körű tisztázására, nem is ment végig a Kúria hatályon kívül helyező döntésében előírt szempontrendszeren, és továbbra sem volt motivált abban, hogy a terhelte védekezését leellenőrizze. Ez így már nem szakjogi, hanem alapjogi kérdés, mert sértette az ártatlanság védelmét és a védekezéshez való jogot. Az ítélet pedig ennek folytán nem

a bizonyítékok értékeléséről ad számot (a hosszas pertörténet mellett), csupán azok felsorolásáról; abból a bűnösségre vonatkozóan a bizonyítékok összekapcsolása nem is derül ki.

- [23] Az Alkotmánybíróság a törvényértelmezési és a szakjogi kérdésekben való állásfoglalást kerüli mindaddig, míg a jogalkalmazó eljárása közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését [7/2013. (III. 7.) AB határozat; 13/2014. (IV 18.) AB határozat]. Az alkotmányos tartalom érvényre juttatása követelmény a bizonyítási eljárás lefolytatásakor és a bizonyítékok értékelésekor is [3/2015. (II. 2.) AB határozat]. Ha ez sérül, az Alkotmánybíróság azt a tisztességes eljárás követelményrendszerén belül értékeli [21/2016. (XI. 30.) AB határozat].
- [24] 1.5. A személyi szabadsághoz való jog sérelmével kapcsolatban az alkotmányjogi panasz értelmében összességében a jelen ügyben a büntetőjogi szankció alkalmazásához vezető eljárás nélkülözötte mindazon fentebb kifejtett garanciákat, amelyek az ilyen súlyú jogkövetkezmények alkalmazásakor biztosították volna az indítványozó számára a széles értelemben vett tisztességes eljárást, az ártatlanság védelmét, a fegyveregyenlőség követelményét, és ezért sérült a védelemhez való joga is. Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes eljárás minimumkövetelményeit és a jogorvoslati jogot nélkülöző eljárás nem tekinthető olyan törvényes eljárásnak, ami megfelelne az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt követelménynek.
- [25] 1.6. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 61. §-ára hivatkozva jelzi, hogy a jelen esetben indokolt a megtámadott döntések végrehajtásának felfüggesztésére felhívni a bíróságot. Az Abtv. 61. § (1) bekezdése értelmében nem lehet önálló, és külön elbírálásra váró indítványnak tekinteni az indítványozásra jogosultnak azt a javaslatát, hogy az Alkotmánybíróság a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel a bíróságot. Az indítvány e része javaslat, amely megkönnyítheti az Alkotmánybíróság észlelését, de formális döntést erről – ha az Alkotmánybíróság nem ért vele egyet – az Abtv. értelmében nem kell hozni. Másrészt az Alkotmánybíróság erre irányuló indítványozói javaslat nélkül is, hivatalból észlelheti, ha felfüggesztésnek helye van. A jelen ügyben a kivételes felhívásra az Alkotmánybíróság nem látott okot.

II.

- [26] 1. Az Alaptörvény felhívott szabályai:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

(2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [27] 2. A Be. kifogásolt és más érintett rendelkezései:

„615. § (1) A másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntése esetén.

(2) Ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság

a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

b) az elsőfokon elítélt vádlottat felmentette vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette,
c) a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben állapította meg, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.

(3) A fellebbezés sérelmezheti

a) az ellentétes döntést, illetve

b) kizárólag a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését vagy részét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett.

(4) A másodfokú bíróság ítélete elleni fellebbezésben az ellentétes döntés alapját képező tényállás nem támadható, ha

a) az elsőfokú bíróság ítélete ellen kizárólag az 583. § (3) bekezdése alapján jelentettek be fellebbezést, vagy

b) az ellentétes döntés az 590. § (5) bekezdése szerinti felülbírálaton alapult.

(5) A másodfokú bíróság ítéletének a (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli rendelkezése, illetve része ellen nincs helye fellebbezésnek.

(6) A fellebbezésben bizonyítást indítványozni, új tényt állítani vagy új bizonyítékra hivatkozni nem lehet.”

„870. § (1) Az e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza.

[...]

(3) A korábbi jogszabály alapján előterjesztett panasz, felülbírálati indítvány, fellebbezés vagy egyéb indítvány elbírálását e törvény hatálybalépése után a nyomozó hatóság, az ügyészség, illetve a bíróság mellőzi, és erről az előterjesztőt tájékoztatja, ha e törvény alapján nincs helye panasz, felülbírálati indítvány, fellebbezés vagy egyéb indítvány előterjesztésének, vagy annak címzettje e törvény alapján nem jogosult a döntésre.”

III.

- [28] 1. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjesszen a testület elé.
- [29] A panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek.
- [30] Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést és törvényi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványozó indokát adta az eljárás megindításának, kifejtette az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], indokolta továbbá azt is, hogy a támadott bírói döntés és törvényi rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény általa felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói döntések és törvényi rendelkezések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [31] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegeléssel állapítja meg, hogy az indítványozó teljesítette-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, így különösen az Abtv. 26–27. §-ai szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. §-ai szerinti feltételeket.
- [32] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [33] Az Alkotmánybíróság külön vizsgálta, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése és az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panasz megfelel-e az Abtv. 29. §-ának.

- [34] 2.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott panasz kétféle szabályt, a Be. egyik átmeneti szabályát és a Be. másodfellebbezésre vonatkozó rendelkezéseit támadja. (A Be. az elsőfokú és a másodfokú bíróság döntése ellen bejelenthető jogorvoslatot egyaránt fellebbezésnek nevezi. A másodfokú bíróság döntése elleni fellebbezést megkülönböztetésként másodfellebbezésnek is nevezik.) A Be. átmeneti rendelkezésével [870. § (3) bekezdés] összefüggésben a jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető az a kérdés, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalma milyen összefüggésben áll a már folyamatban lévő jogérvényesítéssel: lehetősége van-e a jogalkotónak a másodfellebbezés benyújtását követően megszüntetni a felülbírálat indításának a jogát, illetve a fellebbezés benyújtásakor nem szabályozott többletfeltételekhez kötni az elbírálást. Másképp fogalmazva: előírhatja-e az új törvény a másodfellebbezés elbírálásának mellőzését új feltételekhez kötésével.
- [35] A Be. másodfellebbezésre vonatkozó egyes szabályainál [Be. 615. § (3) bekezdése *b*) pontjának „kizárólag” szövegrésze, „az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálat” szövegrésze, valamint a 615. § (5) bekezdése] alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető az a kérdés is, hogy a jogorvoslathoz való jogból mint alapvető jogból ered-e a másodfellebbezés (harmadfok) jogintézménye a büntetőeljárásban, vagy ennek feltételeit a törvényhozó viszonylag szabadon alakíthatja akkor is, ha a másodfokú bíróság széles – a tényállásra is kiterjedő – felülbírálati jogköréhez nagy terjedelmű reformatórius jogkör társul. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy ha a másodfellebbezés a jogorvoslathoz való alapvető jog védelmi körébe tartozik, akkor törvényi szabályait hogyan kell értelmezni a másodfellebbezés céljára figyelemmel (Alaptörvény 28. cikk).
- [36] Az Alkotmánybíróság ezért a Be. 615. § (3) bekezdése *b*) pontjának „kizárólag” szövegrésze, a 615. § (5) bekezdése, illetve a 870. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [37] 2.2. Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz befogadásánál az Alkotmánybíróság a következőkből indult ki.
- [38] 2.2.1. Az ítélőtábla és a Kúria ítéleteivel összefüggésben a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és az előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12] és 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; megerősítette: 3129/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [5]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ekként a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel [3250/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [11]; 3239/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [14]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [16]; 3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [41]]. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, nem ténybíróság, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során a bíróságok, végső soron a Kúria feladata [3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]]. Mindezt kiegészítik a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban megállapítottak, miszerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása (Indokolás [89]).
- [39] A történeti tényállás, a nyomozás és a pertörténet részletes ismertetése alapján az indítványozó szerint az ítélőtábla és a Kúria eljárása, és ennek következtében ítélete azért alaptörvény-ellenes a felhívott alaptörvényi szabályok fényében, mert a megismételt eljárásban a Kúria érdemben már nem foglalkozott azokkal az indítványozói kifogásokkal, amelyek a másodfokú bíróság eljárása állított szabálytalanságaira vonatkoztak.
- [40] Az Alkotmánybíróság hatáskörébe a büntetőeljárás átfogó, alkotmányos kereteinek a vizsgálata tartozik. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz eljárás keretében az indítványozó Alaptörvényben biztosított

jogának védelmén keresztül az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. Ennek következtében a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós törvénysértések önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. A nyomozó hatóság vagy az alsóbb fokú bíróságok által elkövetett esetleges eljárás szabálysértések orvoslására az eljárás későbbi szakaszában van lehetőség.

- [41] Az indítványozó hivatkozásai alapján nem állapítható meg, hogy az állított eljárási szabálysértések egyenként vagy összességükben alkotmányjogi értelemben a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését kétségessé tették volna. A bíróságok az eljárásban szereplő alanyoknak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálták. Az általuk megvizsgált ügy döntési szempontjait érintő lényeges elemekről, a bizonyítási tevékenységről és a bizonyítékok értékeléséről a határozatokban számot adtak.
- [42] A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése körébe – és ezáltal nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe – tartoznak az indítványozó azon kifogásai is, miszerint kizárólag – időben és térben is egymástól távol eső – közvetett bizonyítékok szolgáltak az elítéltetés alapjául, és a terheltet mentő (adott esetben közvetlen) bizonyítékok beszerzését a nyomozó hatóság az állandó védelmi indítványok ellenére tartósan negálta vagy be sem szerezte; a nyomozó késlekedett a vádlott védekezését igazoló körülmények ellenőrzésével. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése körébe tartoznak azok az indítványozói kifogások is, amelyek szerint az ügyben a bíróság által megállapított, a bűnfelelősséget tartalmazó tényállás – magának a cselekményeknek a lefolyása, motívuma, a célzatai, a sértett egészségkárosításának módja, körülményei, helyszíne, a bűncselekmény eszközei – semmilyen szempontból nem igazolt, az nagyobb részét merő fikció. Mindezekre figyelemmel a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joggal összefüggésben nem állnak fenn a befogadás Abtv. 29. §-ban foglalt feltételei.
- [43] 2.2.2. A bírói döntéseket támadó alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény egyéb szabályai – ártatlanság véelme, személyi szabadsághoz való jog – állított sérelmét illetően sem állnak fenn a befogadás feltételei az összefüggés hiánya miatt, a következők szerint.
- [44] Az ártatlanság véelme a bűnösségnek a törvényeknek megfelelően való megállapításáig terjed.
- [45] Az indítványozó az ártatlanság véelméhez való jog sérelmét látja abban, hogy az egész eljárás, a nyomozási szakasztól kezdve, a jogerős ítéletig bezáróan „fordított felállásban” folyt: nem a hatóságok és a bíróság törekedtek bizonyítani a vádlott bűnösségét (illetve amikor igen, az vitatható módon beszerzett, vitatható módon felhasznált, de leginkább a Be. szabályainak megsértésével alkalmazott bizonyítással történt). Az indítványozó e kifogása ténylegesen az eljáró nyomozó hatóság és bíróságok elfogultságát állítja. A bíróság pártatlan eljárása a függetlenség alkotmányos értékéhez szorosan kapcsolódik: kizárólag egy független bíróság képes az egyedi ügyekben pártatlanul eljárni. A függetlenség követelményéhez képest a pártatlanság az ügyben eljáró bíróval szemben egyfelől azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a megítélendő ügy tekintetében ne rendelkezék előítéletekkel, másfelől pedig az ügyben szereplő egyik fél javára avagy hátrányára se legyen elfogult. Azokban az ügyekben, amelyekben kétség támad a bíró pártatlansága tekintetében, az eljárás alá vont személy kételye fontos ugyan, de a döntő jelentőségű körülmény mégis az, hogy ez a kétely objektív szempontokkal igazolható-e {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; 3038/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [24]–[25]; legutóbb: 3185/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [21]–[22]}.
- [46] Jelen esetben azonban az objektív szempontokkal igazolható pártatlanság sem magát az eljárást, sem az ügy megítélését vagy a feleket illetően nem vált kétségessé. Az indítványozó által felhozott indokok (nem foglalkoztak a bűnösségével szembe menő bizonyítékokkal, az indítványozó tartalmilag semmilyen értelemben nem volt az eljárás olyan alanya, akit a széles értelemben vett tisztességes eljárás alkotmányos követelményei megillettek volna) valójában az érdemi bírói döntés kritikájaként minősíthetőek, nem elégségesek a szubjektív értelemben vett pártatlanság fennállásának megdöntésére. Az Alkotmánybíróság tehát nem vizsgálhatta, hogy a büntetőeljárás lefolytatása alatt milyen módon vagy hogyan járt el a bíróság. Mindebből fakadóan nem vizsgálható az sem, hogy az ártatlanság véelmét mint a büntetőeljárás garanciális eljárási alapelvét ténylegesen tiszteletben tartották-e az eljáró szervek a nyomozás során, vagy hogy a bíróság pártatlansága alapos okból kétségbe vonható-e; ez utóbbi a Be. szabályai szerint és az ott meghatározott eljárási rendben vitatható.
- [47] A jelen esetben a törvényszék a 2016. május 4. napján kihirdetett ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés a) pontjának második fordulata, valamint d) pontja szerint minősülő – aljas indokból elkövetett, maradandó fogyatékoságot és súlyos egészségromlást okozó – testi sértés bűntettében, továbbá a Btk. 366. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző kifosztás bűntettében. Ezért

halmazati büntetésül négy év szabadságvesztésre, hat év közügyektől eltiltásra, valamint öt évre az orvosi foglalkozástól eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani, és abból a vádlott a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és az állam által előlegezett 1 701 450 forint bűnügyi költség viseléséről is.

- [48] A másodfokon eljáró ítélőtábla a 2017. március 10. napján kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a vádlottat bűnösnek mondta ki magánlaksértés vétségében [Btk. 221. § (1) bekezdése] is, a vádlott terhére megállapított testi épség elleni cselekményt a Btk. 164. § (1) bekezdésére figyelemmel a (8) bekezdés I. fordulata szerint minősítette, az ugyancsak a terhére megállapított vagyon elleni erőszakos bűncselekményt okirattal visszaélés vétségének [Btk. 346. § (1) bekezdés c) pont] és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségének [Btk. 393. § (1) bekezdés a) pont] is minősítette, a szabadságvesztés tartamát kilenc évre, a közügyektől eltiltás tartamát ugyancsak kilenc évre, az orvosi foglalkozástól eltiltást pedig végleges hatályúra súlyosította. Módosította a bűnjelekre vonatkozó rendelkezéseket és kötelezte a vádlottat a magánfél részére 250 000 forint kártérítés, továbbá az ez után járó eljárási illeték megfizetésére, továbbá a magánfél jogi képviselétével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség viselésére is. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A kifejtettekre, valamint a törvényszék és az ítélőtábla bűnösséget megállapító ítéletére tekintettel az ártatlanság vélelme mint alkotmányos alapelv sérelmére hivatkozó panasz sem fogadható be a jelen ügyben.
- [49] 2.2.3. Az alkotmányjogi panasz a személyi szabadsághoz való jog sérelmét arra alapítja, hogy a személyes szabadság korlátozására nem a törvényeknek megfelelően került sor; a panasz értelmében az eljárási garanciák mellőzése szükségképpen vezetett el oda, hogy az indítványozó az eljárás során megalapozatlanul előzetes letartóztatásba került, majd vele szemben nem tisztességes eljárásban, és jogorvoslati jogának sérülése mellett végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki. Ezzel szemben megállapítható, hogy a törvényszék és az ítélőtábla döntése a testi sértés büntetőjogi minősítésében való marasztalásban nem volt egymással ellentétes, jóllehet eltért a testi sértés büntetőjogi minősítéséről; a másodfokú eljárásban a bíróság vizsgálta az indítványozó eljárást érintő kifogásait is.
- [50] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel a Kúria Bhar.I.690/2018/12. számú ítélete, a Fővárosi Ítélőtábla 16.Bf.212/2017/71. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 31.B.1146/2015/31. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

IV.

- [51] A jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [52] 1. Az Alkotmánybíróság külön vizsgálta a Be. átmeneti szabálya alaptörvény-ellenességét, és külön a Be.-nek a másodfellebbezésre vonatkozó, a kúriai döntésben értelmezett egyes előírásait.
- [53] Az Alkotmánybíróság elsőként a tiltott visszaható hatály és a jogorvoslati jog sérelme fennállásának a kérdését a vizsgálta, vagyis a Be. 870. § (3) bekezdését (a határozat indokolásának IV/2. pontja, Indokolás [54] és köv.), majd ezt követően a Be. többi támadott szabályát, a jogorvoslati jog tükrében (a határozat indokolásának IV/3. pontja, Indokolás [84] és köv.).
- [54] 2. Az Alkotmánybíróság egy döntése értelmében „a jogállamiság egyik legfontosabb alkotóeleme a jogbiztonság, amely – egyebek között – megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszaható hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek” [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [71]].
- [55] Az Alkotmánybíróság az 1/2016. (I. 29.) AB határozatában és a 8/2016. (IV. 6.) AB határozatában is áttekintette a visszaható hatállyal kapcsolatban konkrét ügyekben korábban kialakított gyakorlatát. A 3189/2013. (X. 22.) AB határozatában az Alkotmánybíróság nem találta alaptörvény-ellenesnek azt az építésügyi szabályozást, amely magasabb építésügyi bírság kiszabását tette lehetővé a hatálybalépése előtt keletkezett tényállások kapcsán, de csak a hatálybalépése után megindult eljárásokban. A tankönyvjegyzékre való felvétel jövőre nézve szóló

korlátozását és a le nem zárt tankönyvvé nyilvánítási eljárások megszüntetését sem találta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközőnek a 3024/2015. (II. 9.) AB határozat (Indokolás [56]–[57]).

- [56] A visszaható hatály tilalma szempontjából az elvégzett eljárási cselekmény időpontja a meghatározó.
- [57] Ezt juttatja kifejezésre a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) is, melyre az Alkotmánybíróság a 3151/2013. (VII. 24.) AB határozatában is hivatkozott. Eszerint: „A Jat. e körben kimondja, hogy jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. [...] Ugyanakkor a Jat. 15. § (1) bekezdés b) pontja szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. Ebből következően a Jat. – jogszabály eltérő rendelkezése alapján – lehetővé teszi eljárási cselekmények esetén a módosítás szerinti rendelkezések folyamatban lévő ügyekre történő alkalmazásának kimondását.” (Indokolás [17])
- [58] 2.1. A jelen esetben a korábbi jogszabály alapján még joghatályosan előterjesztett fellebbezés, másodfellebbezés elbírálásának mellőzését teszi lehetővé a Be. 870. § (3) bekezdése, feltéve, hogy a Be. új szabályai alapján már nincs helye fellebbezésnek (másodfellebbezésnek).
- [59] Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a már a Be. hatálybalépése előtt bejelentett másodfellebbezés intézményével foglalkozott, mert egyrészt az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben másodfellebbezésről van szó, másrészt az elsőfokú bíróság határozata elleni fellebbezésnél hasonló alkotmányjogi kérdések nem merülnek fel.
- [60] A Be. 868. § (1) bekezdése értelmében e törvény rendelkezéseit – a 868–876. §-ban meghatározott eltérésekkel – a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell.
- [61] A 870. § (3) bekezdése értelmében a korábbi jogszabály alapján előterjesztett fellebbezés elbírálását e törvény hatálybalépése után a bíróság mellőzi, és erről az előterjesztőt tájékoztatja, ha e törvény alapján nincs helye fellebbezés előterjesztésének. A Be. átmeneti szabálya tehát a Be. másodfellebbezési feltételeihez köti a régi Be. alapján korábban benyújtott másodfellebbezés mint rendes jogorvoslat elbírálását. [A Be. 615. § (1) bekezdése alapján akkor van helye fellebbezésnek a másodfokú bíróság ítélete ellen, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bíróságéval „ellentétes”. Az „ellentétes döntés” fogalma értelmezésre szorul. Azt, hogy milyen esetben ellentétes a döntés, a Be. 615. § (2) bekezdése határozza meg felsorolással. A Be. 615. § (3) bekezdése a másodfellebbezés tartalmát is meghatározza.]
- [62] 2.2. A Be. e szabályait az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben hozott EBH2018.B.27. számú elvi határozat értelmezte.
- [63] Ennek értelmében a Be. alapján, ha a másodfokú bíróság a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben is megállapította, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett, az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntést hozott, úgy ítélete ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezéssel azonban csak az ellentétes döntés, illetve a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezése vagy része támadható, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatára eredményezett. A másodfokú ítéletnek egyéb rendelkezése, illetve része ellen nincs helye fellebbezésnek [Be. 615. § (2) bekezdés c) pont, (3) és (5) bekezdések]. A korábbi jogszabály alapján még joghatályosan előterjesztett olyan rendelkezés elleni fellebbezés elbírálását a bíróság mellőzi, amely ellen a Be. alapján már nincs helye fellebbezésnek [Be. 870. § (3) bekezdés]. Nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény tekintetében, ami a vádlott terhére már az elsőfokú bíróság által megállapított bűncselekménnyel alakítható halmaztatban áll, mivel a másodfokú ítéleti változtatás nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán annak a cselekménynek a minősítését érintette, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította [Be. 615. § (2) bekezdés c) pont].
- [64] Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalma milyen összefüggésben áll a már folyamatban lévő jogérvényesítéssel az indítványra okot adó ügy tükrében: lehetősége van-e a jogalkotónak a másodfellebbezés (fellebbezés) benyújtását követően megszüntetni a felülbírálat indításának a jogát, illetve a fellebbezés benyújtásakor nem szabályozott többletfeltételhez kötni a felülbírálatot.
- [65] A régi Be. alapján a ténykérdésben és a jogkérdésben, valamint a büntetésről is döntést hozó hivatásos bíró jelentős mérlegelési jogkört kapott. A régi Be.-ben alapelv a bizonyítékok szabad mérlegelése, az egyes bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító erejük, rangsoruk; egy okszerűen, logikusan mérlegelt tényállás

még akkor sem támadható, ha észszerű kételylek támaszthatók vele szemben. Ugyanakkor még azonos tények is eltérő vagy ellenkező következtetésre adhatnak alapot különböző bíróságok előtt. Az azonos tények eltérő jogi megítélése tette szükségessé a magyar büntetőeljárásban a kétfokú jogorvoslat bevezetését, annak orvoslását, hogy a bíróságok további bírói kontroll nélkül teljesen eltérő döntéseket hozzanak. A régi Be. a másodfokú bírósági eljárásban széles körű bizonyítást tett lehetővé [rég. Be. 353. § (1) bekezdés].

- [66] A másodfokú bíróságnak ez a széles felülbírálati és döntési jogköre az eredetileg a régi Be.-ben kétfokúnak szánt jogorvoslati rendszerhez igazodott.
- [67] A régi Be. szerint a másodfellebbezés benyújtására akkor volt lehetőség, ha a másodfokú bíróság az elsőfokúétól – a bűnösség kérdésében – „eltérő” döntést hozott [rég. Be. 386. § (1) bekezdés a)–c) pontok].
- [68] A harmadfokú felülbírálat is teljes körű volt, függetlenül attól, hogy ki nyújtotta be a másodfellebbezést: a felülbírálat kiterjedt a fellebbezéssel megtámadott másodfokú ítéletre, valamint az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárásra is. Ennek keretében a harmadfokú bíróság nemcsak az első-, hanem a másodfokú bíróság eljárásának törvényességét is vizsgálta. Kasszációs jogkörét mind az első-, mind a másodfokú eljárásban történt abszolút eljárási szabálysértés esetén köteles volt gyakorolni. A harmadfokú bíróság felülbírálati jogköre a másodfokúéhoz képest szélesebb körű volt. Annak mérlegelésekor, hogy a harmadfokú bíróság a megelőző két eljárás törvényességének vizsgálatánál melyik bíróságot utasíthatta új eljárásra, szerepet játszott a régi Be. jogorvoslati rendszere. A régi Be. az „eltérő” döntés esetén lehetővé tette a megismételt eljárásban született bírósági döntés harmadfokú kontrollját is, más megfogalmazásban annak az ellenőrzését, hogy a jogorvoslati bíróság utasításait a megismételt eljárásban végrehajtották-e. Kivétel ez alól, ha a két bíróság döntése a bűnösség kérdésében egybehangzóvá vált a megismételt másodfokú eljárást követően.
- [69] Az indítványra okot adó ügyben az elsőfokú bíróság döntésétől a másodfokú bíróság döntése eltért, olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett, és a vádlott a döntés ellen a régi Be. alapján másodfellebbezést terjeszthetett elő.
- [70] A Be. 870. § (3) bekezdése a „fellebbezés” kifejezést használja. Ennek a rendelkezésnek a „fellebbezés” szövegrésze értelmezhető úgy, hogy az valamennyi, a Be.-ben fellebbezés elnevezésű jogorvoslatra kiterjed, beleértve azt a fellebbezést is, amelyet másodfellebbezésnek neveznek. A másodfellebbezésnek mint jogorvoslatnak – a fellebbezéssel szemben – ugyanakkor az ad értelmet, és az a funkciója, hogy azokban az esetekben, amelyekben a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósági döntés megalapozatlanságát kiküszöböli, vagyis az elsőfokú bíróság feladatát teljesíti, és ennek eredményeképpen az elsőfokú bíróság döntésétől eltérő döntést hoz, akkor az első alkalommal így meghozott döntés ellen jogorvoslattal lehessen élni. Az elsőfokú bíróság ténybíróság, feladata a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, a cselekmény minősítése, a büntetés kiszabása. A másodfokú bíróság ezzel szemben általánosságban jogbíróság, vagyis elsősorban az elsőfokú bíróság döntését vizsgálja felül, de – a törvényi korlátok között felülmérlegeléssel – eltérő tényállást is megállapíthat [rég. Be. 352. § (1) bekezdés b) pont és (3) bekezdés].
- [71] Minél szélesebb a másodfokú bíróság felülbírálati joga, reformatórius jogköre és megalapozatlanságot kiküszöbölő, bizonyítás felvételéhez kötődő jogosítványa, annál inkább felmerül az, hogy a másodfokú eljárásban nemcsak az elsőfokú döntés felülvizsgálatáról van szó, hanem a másodfokú eljárásban – legalább részben – első alkalommal veszik fel az elítélés alapjául szolgáló tényállást, bizonyítást végeznek, mérlegelik a bizonyítékokat, minősítik a cselekményt és szabnak ki büntetést. Másodfellebbezés hiányában ez a döntés felülbírálat nélkül maradna még akkor is, ha az eltér az elsőfokú bíróság döntésétől.
- [72] A jogorvoslati jog önmagában nem jelenti azt, hogy a másodfokú bíróság tényállási hibát korrigáló döntése ellen újabb jogorvoslati lehetőség nyíljon. A jogorvoslati jogosultság korlátozható a jogviták észszerű időn belüli elbírálása érdekében, de a jogorvoslati jog korlátozásának arányban kell állnia az elérendő céllal.
- [73] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben a Kúria – a Bhar.III.574/2017/18. számú végzése értelmében, amely a másodfokú bíróság döntése ellen bejelentett másodfellebbezést bírálta el – az elsőfokú bíróság döntését (31.B.1146/2015/31.) első ízben felülbíráló másodfokú döntéssel (5Bf.211/2016/34.) kapcsolatban nem észlelt feltétlenül hatályon kívül helyezési okot. Ugyanakkor megállapította, hogy a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság tényfelderítési kötelességének nem mindenben tett eleget (Indokolás [55]), tévedett azonban, amikor úgy ítélte meg, hogy az így megállapított és általa az iratok, illetve bizonyítás felvételével kiegészített, illetve helyesbített tényállás hiánytalan (Indokolás [56]). A Kúria megállapította, hogy a tényállás részben hiányos, az eljáró bíróság a megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett. A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem szembesítette sem a tanúkat, sem a tanúkat és vádlottat a lényeges ellentmondások ellenére, nem tisztázta az egyes tanúk vallomásaiban megnyilvánuló ellent-

mondásokat a korábbi peradatok elébe tárásával és megnyilatkoztatásával. A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének részleges megalapozatlansága a másodfokú eljárásban megszüntethető (Indokolás [117]). A Kúria a megismételt eljárásra a bizonyítást érintő iránymutatást adott (Indokolás [121]–[140]).

- [74] 2.3. A régi Be. a megismételt eljárásban hozott másodfokú döntés ellen – a döntés meghozatalakor – biztosított másodfellebbezést. Nincs jelentősége annak alkotmányjogi szempontból, hogy ezt a törvényhozásnak a régi Be. keretei között kényszerítően biztosítania kellett volna-e a jogorvoslat Alaptörvényben biztosított jogából fakadóan vagy nem.
- [75] Az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdése szempontjából annak van jelentősége, hogy a régi Be. alapján az indítványra okot adó ügyben másodfellebbezésnek volt helye, amelyet az első- és másodfokú eljárás felülvizsgálata követett. A másodfokú bíróság régi Be. szerinti széles reformatórius jogköre azt képes megakadályozni, hogy akár ténybeli, akár jogi hiba miatt az elsőfokú bíróság új eljárást legyen kénytelen lefolytatni. Ehelyett a hibák orvoslására másodfokon kerül sor, de éppen az ilyen esetekben a régi Be. értelmében biztosítani kell a rendes harmadfokú jogorvoslat lehetőségét. A Be. is a keretei között indokoltnak látja a másodfellebbezés intézményének fenntartását ellentétes döntés esetén, és ezzel egyidejűleg meghatározza azt is, mit lehet a másodfellebbezésben sérelmezni [Be. 615. § (3) bekezdés].
- [76] A Kúria az alkotmányjogi panasszal érintett döntésében azt állapította meg a Be. 615. § (5) bekezdésére figyelemmel, a másodfokú ítéletnek a (3) bekezdésben meghatározottakon kívüli rendelkezéseit illetően, hogy „a vádlott terhére megállapított testi sértés büntette és a kifosztás büntette kapcsán nincs helye harmadfokú eljárásnak, mivel másodfokon nem született ezekkel összefüggő, az elsőfokú bíróságtól eltérő döntés”.
- [77] A Be. 870. § (3) bekezdése – Kúriának az értelmezése szerint is – szűkíti a még a régi Be. alapján benyújtott másodfellebbezés elbírálásának a lehetőségét, a másodfellebbezés benyújtását követően, de még közvetlenül az elbírálása előtt hatályba lépett új Be. másodfellebbezési szabályaira tekintettel.
- [78] A törvényhozó a régi Be. felülbírálati, tényállásmegállapítási és revíziós szabályai között indokoltnak látta biztosítani a másodfellebbezést mint rendes jogorvoslatot a másodfokú bíróság döntése ellen, ha az eltért az elsőfokú döntéstől. A Be. 870. § (3) bekezdése a hatálybalépése előtt benyújtott „fellebbezés” elbírálását a Be. új szabályaihoz kötötte, tekintet nélkül arra, hogy a régi Be. alapján milyen – az első- vagy a másodfokú bíróság döntése elleni – fellebbezésről van szó. A Kúria a Be. 870. § (3) bekezdését a másodfellebbezésre is alkalmazta; ugyanakkor a régi szabályok szerint a joghatályos másodfellebbezés nemcsak részben, hanem egészében felülbíráhatóvá tette az első- és másodfokú döntést is. Ezzel a Be. 870. § (3) bekezdése a benyújtott másodfellebbezésre vonatkozó szabályokat is a vádlott hátrányára, megszorítóan rendezte át, és a vádlott által benyújtott rendes jogorvoslat elbírálása mellőzését írta elő. Büntetőügyben törvény nem foszthatja meg utóbb a bűncselekménnyel vádolt vádlottat a joghatályosan benyújtott másodfellebbezése mint rendes jogorvoslat elbírálásához fűződő jogától. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Intézményvédelmi kötelezettsége körében az állam viszonylag tág mérlegelési szabadsággal rendelkezik a megfelelő eljárásjogi keretek meghatározására, azonban nem alkothat olyan szabályokat, amelyek valamely Alaptörvényben biztosított jogot alaptörvény-ellenes módon korlátoznak {hasonlóan: 3086/2016. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [45]}.
- [79] A Be. 870. § (3) bekezdésének a fellebbezésre vonatkozó része önmagában nem ellentétes a jogorvoslathoz való joggal: az új Be. változatlanul fellebbezést biztosít az elsőfokú döntés ellen. A Be. 579. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz. Ugyanakkor a Be. 870. § (3) bekezdésének a fellebbezésre vonatkozó része magában foglalja a másodfellebbezést is. A fellebbezéstől eltér a másodfokú döntés ellen igénybe vehető másodfellebbezés. A joghatályosan benyújtott másodfellebbezésre mint rendes jogorvoslatra az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése védelmi köre kiterjed {lásd: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [80] A régi Be. által biztosított szélesebb körű másodfellebbezési jogot, amellyel az indítványozó ténylegesen élt is, a Be. 870. § (3) bekezdése elvonta. A rendelkezés tehát az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint értelmezett visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik, mivel alanyi jogot von el.
- [81] Ezért az Alkotmánybíróság a Be. 870. § (3) bekezdése „ , fellebbezés” szövegrésze alaptörvény-ellenességét állapította meg és megsemmisítette azt.

- [82] 2.4. A Be. 662. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság határozata alapján elrendelt felülvizsgálat során a Kúria csak a 662. § (1) és (2) bekezdésében foglalt döntéseket hozhatja meg (határozat hatályában fenntartása vagy megváltoztatása). Az Abtv. 45. § (6) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az alap-törvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozatával befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendeli el, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne. A jelen esetben nem zárható ki, de nem is erősíthető meg, hogy a másodfellebbezés érdemi elbírálásából ez következne. A Be. 870. § (3) bekezdése szövegrészei megsemmisítése és a konkrét ügyben alkalmazásuk kizárása folytán nem lesz olyan szabály, amely az indítványra okot adó ügyben az indítványozó által benyújtott másodfellebbezés elbírálása mellőzését lehetővé tenné.
- [83] Az Abtv. 45. § (6) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, az a körülmény, hogy a Be. meghatározott feltételeket támaszt a felülvizsgálati eljárás lefolytatásához, nem akadályozhatja az Alkotmánybíróság *erga omnes* kötelező döntésének érvényesítését. Az Alkotmánybíróság által elrendelt felülvizsgálat módját a Kúria határozza meg.
- [84] 3. A harmadfokú büntetőeljárás a XXI. századi magyar büntetőper viszonylag fiatal jogintézménye.
- [85] Ugyanakkor a kétfokú perorvoslati rendszer már a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikkben (a továbbiakban: Bp.) megjelent. A törvény második jogorvoslatként a semmisségi panaszt vezette be. A Bp.-ben semmisségi panasznak volt helye részben a királyi törvényszék olyan ítélete ellen, melyre nézve a fellebbezés ki volt zárva (Bp. 426. § 2.), valamint a királyi ítélőtáblának mint másodfokú bíróságnak az ítélete ellen alaki és anyagi semmisségi okok alapján (Bp. 426. § 4.). A Bp. eredeti rendelkezése szerint a semmisségi panasz ténykérdést nem érinthetett. Az alaki semmisségi okoknál olyan alaki semmisségi okot, melyet a másodfokú eljárásban nem érvényesítettek, a semmisségi panaszban sem lehetett kifogásolni. A másodfokú bíróság által megvizsgált és alaptalannak talált semmisségi ok sem nyithatta meg a másodfokú bíróság ítélete elleni jogorvoslatot.
- [86] Az 1949. évi XI. törvény által bevezetett egyfokú fellebbviteli rendszer a semmisségi panasz intézményét megszüntette. A büntetőeljárás jogalkotása egészen a XX. század végéig nem tért vissza a Bp. által már szabályozott kétfokú jogorvoslatra. A büntetőeljárás törvény újraalkotásának 1994-ben elfogadott koncepciója szerint a jogorvoslati rendszert akár a három-, akár a négy szintű bírósági szervezet keretében úgy kell kialakítani, hogy biztosítani lehessen a kétfokú rendes jogorvoslat igénybevételének lehetőségét.
- [87] Az 1998. március 23-án kihirdetett régi Be. eredeti szövege – arra építve, hogy az 1997 nyarán elfogadott alkotmány-módosítás és a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény, valamint az ítélőtáblák székhelyének és illetékességi területének megállapításáról rendelkező törvény biztosítja a négy szintű bírósági és ügyészségi fórumrendszert – bevezette a kétfokú rendes jogorvoslati rendszert, a törvény XV. fejezetében a harmadfokú bírósági eljárás megalkotásával. A másodfokú bíróság ítélete ellen megkötés nélkül, azaz a büntetőjogi főkérdések elsőfokú és másodfokú elbírálásának tartalmától (azonosságától vagy eltérésétől) függetlenül a törvény lehetővé tette a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a rendes perorvoslatot felülvizsgálat néven. A harmadfokú eljárásnak az ítélet tekintetében a teljes körű kétfokú jogorvoslatot biztosító szabályai azonban nem léptek hatályba.
- [88] A régi Be. 2002. évi I. törvénnyel történő módosítása az időközben leállított igazságszolgáltatási szervezeti reformra tekintettel, arra hivatkozva, hogy a tervezett öt helyett csupán egy ítélőtábla létesül, nem a harmadfokú rendes bírósági eljárás szabályait, és ezzel párhuzamosan a rendkívüli jogorvoslati eljárás szabályait javította ki, hanem kiiktatta a kétfokú rendes jogorvoslatot a törvényből, és a korábbi 1973. évi I. törvényhez képest sokkal szélesebbre nyitotta a rendkívüli jogorvoslati lehetőséget. A régi Be. novellája ezzel fenntartotta az 1973. évi I. törvény szerinti helyzetet, mivel az egyfokú jogorvoslati rendszer miatt a helyi és a megyei bíróságok közötti észszerűbb munkamegosztást sem tette lehetővé. A régi Be. novella a Legfelsőbb Bíróságot csak elvi kérdésekkel foglalkozó felülvizsgálati és jogegységi funkciókat ellátó bírói fórummá alakította át, tehát a Legfelsőbb Bíróságra rendes jogorvoslat keretében ügyek nem érkeznek. A 2003. július 1-jétől hatályos szabályok 2006-ig csak az egyfokú rendes jogorvoslati rendszert ismerték.
- [89] A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) rendelkezései 2006. július 1-jétől újból bevezették a kétfokú jogorvoslati rendszert és részletesen szabályozták a harmadfokú bírósági eljárást. Az 1998-ban elfogadott törvényhez képest szűkült a másodfellebbezés lehetősége. A törvény a másodfokú bíróság ítélete ellen a rendes fellebbezés jogát azokban az esetekben

engedte meg, ha az elsőfokú és a másodfokú bíróság eltérően foglalt állást a büntetőjogi felelősség, a bűnösség kérdésében (Módtv. 168. §). A másodfellebbezésre vonatkozó szabályokat a büntetőeljárások időszerűségének javítása céljából a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Módtv2.) átalakította 2009. augusztus 13-tól. A novella új másodfellebbezési okot vezetett be, mely szerint a másodfokú bíróság ítélete ellen akkor is helye van fellebbezésnek a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett (Módtv2. 41. §).

- [90] Ugyanakkor kifejezetten sem európai uniós elvárások, sem alapvető emberi jogi megfontolások nem teszik kötelezővé a kétfokú rendes jogorvoslati rendszert.
- [91] Az Emberi Jogok Európai Egyezménye Strasbourgban, 1984. november 22-én kelt Hetedik Kiegészítő Jegyzőkönyvnek 2. Cikke szerint: „1. Annak, akit bíróság bűncselekmény miatt elítélt, joga van arra, hogy a bűnössége megállapítását, illetőleg a büntetés kiszabását tartalmazó ítéletet felsőbb bírósággal felülbíráltassa. E jog gyakorlását, ideértve azokat az okokat is, melyekre alapítva a jogok gyakorolhatók, jogszabályban kell szabályozni. 2. E jogot korlátozni lehet a jogszabályok által meghatározott kisebb jelentőségű bűncselekmények esetében, vagy abban az esetben, amikor a szóban forgó személy ügyét első fokon a legfelső bírói fórum tárgyalta, vagy amikor a felmentő ítélet ellen benyújtott jogorvoslat folytán hoztak bűnösség megállapítását tartalmazó ítéletet.”
- [92] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből nem következik általánosságban és kényszerítően a kétfokú rendes jogorvoslati rendszer létrehozása, de ezt az Alaptörvény nem is zárja ki.
- [93] 3.1. „A jogorvoslatihoz való jog tényleges és hatékony érvényesítése nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a bíróságokat is kötelezi.” {3146/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [26]}
- [94] A jogorvoslat elvont alkotmányjogi fogalmát nehéz meghatározni, általában kettős jelentéstartalommal érvényesül: egyrészt igényérvényesítési lehetőséget, másrészt felülbírálathoz való jogot jelent. A felülbírálathoz való jog szorosan kötődik a bírósági, hatósági, közigazgatási jogorvoslati rendszerhez. Az Alaptörvény ezzel kapcsolatban úgy fogalmaz, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti”. Ez az alapjog tehát az első döntéshez képest – amelyet eleve feltételez a megfogalmazás, függetlenül attól, hogy az milyen formában jelenik meg – egy második döntéshez való jogot fogalmaz meg. A különféle eljárási kódexek sokszor saját jogorvoslat-fogalommal dolgoznak; ezek szerint a jogorvoslatnak van egy harmadik jelentése is: az, amit jogorvoslatként az eljárási kódexek meghatároznak. Vagyis a jogorvoslat kifejezés jelentheti magát azt az eszközt is, amelynek a segítségével az első döntés után a második döntést hozó fórumot használatba lehet venni (fellebbezés, panasz, kifogás, felfolyamodás, felülvizsgálati kérelem, keresetlevél).
- [95] A másodfokú bíróság általában, miként azt az indokolás IV/2. pontja (Indokolás [54] és köv.) részletesen kifejtette, elsősorban az elsőfokú bíróság döntését vizsgálja felül. A Be. a másodfokú bíróság felülbírálati és reformatórius (reformációs) jogkörét nem korlátozza jelentősen. A magyar jogban kasszatórius-reformatórius, vegyes fellebbezési rendszer a hatályos, a másodfokú bíróságnak jogában áll az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezni vagy megváltoztatni. Az ilyen rendszerben a tényállást jellemzően az elsőfokú bíróság állapítja meg (ténybíróság), a másodfokú bíróság rendszerint jogi kérdésekről dönt (jogbíróság). Ennek a fellebbezési rendszernek egyik problémája, hogy célszerűségi (hatékonyasági) okokból a másodfokú bíróságnak joga van az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megváltoztatására, módosítására vagy kiegészítésére.
- [96] Fellebbezésnek van helye jogi és ténybeli okból, bármely rendelkezés és az indokolás ellen is [583. § (1)–(2) bekezdés]. A másodfokú bíróság – ha a Be. kivételt nem tesz – a fellebbezéssel sérelmezett ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja. Ha a Be. eltérően nem rendelkezik, az ítélet megalapozottságát, az ítéletnek a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását a bíróság arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett [590. § (1)–(2) bekezdés]. A teljes megalapozatlanság hatályon kívül helyezési ok (610. §).
- [97] A másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát kiküszöböli, bizonyítást vehet fel, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a helyesbített, kiegészített, illetve az eltérően megállapított tényállás alapján

- bírálja felül [593. § (1)–(3) bekezdés], a bizonyítás eredményeként súlyosabb bűncselekményt állapíthat meg [595. § (1) bekezdés].
- [98] Minél szélesebb a másodfokú bíróság felülbírálati joga, reformatórius jogköre és megalapozatlanságot kiküszöbölő, bizonyítás felvételéhez kötődő jogosítványa, annál inkább felmerül az, hogy a másodfokú eljárásban nem csak az elsőfokú döntés felülvizsgálatáról van szó. A Be. 594. § (2) bekezdése értelmében – amely a bizonyítás felvételének mellőzéséről szól – a másodfokú bíróságnak bizonyítást kell felvennie az olyan tényre nézve, amely a bűnösség megállapítását, a felmentést, az eljárás megszüntetését, a bűncselekmény minősítését, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását befolyásolta.
- [99] A másodfokú bíróság megváltoztathatja az elsőfokú bíróság döntését.
- [100] A Be. szintén szabályozza a másodfellebbezés jogintézményét. Másodfellebbezésnek általában akkor van helye, ha a fő kérdésben, a bűnösséget illetően első és másodfokon eltérő döntést hoztak az eljáró bíróságok. A 615. § (1) bekezdése és a (3) bekezdése *b*) pontjának „az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálat” szövegrésze viszonylag tág teret ad a jogértelmezésnek, vagyis annak, hogy a másodfokú bíróság az ellentétes döntéssel összefüggő részében is felülbírálja az elsőfokú döntést.
- [101] 3.2. Az indítványra okot adó ügyben a „testi sértés” elnevezésű bűncselekménnyel vádolták az alkotmányjogi panasz benyújtóját: a vádlattal szemben életveszélyt okozó testi sértés büntette és kifosztás büntette miatt emeltek vádat. A testi sértésnél (Btk. 164. §) a büntetési tétel – az eredménytől és a minősítő körülményektől függően – három hónaptól nyolc évig terjedő szabadságvesztés, alsó határt a 164. § nem határoz meg.
- [102] Az elsőfokú bíróság a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (6) bekezdés *a*) pontjának második fordulata és *d*) pontja szerint minősülő testi sértés büntetében, és a Btk. 366. § (1) bekezdésének *b*) pontjába ütköző kifosztás büntetében találta bűnösnek a vádlottat. A testi sértésnek ennél az esetnél egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés a büntetési tétele.
- [103] A másodfokú eljárásban a testi sértés minősítését a bíróság megváltoztatta (életveszélyt okozó testi sértés), és más bűncselekményekben is megállapította a vádlott bűnösségét (személyi szabadság megsértése, magánlak-sértés, okirattal visszaélés, készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés). A megváltozott minősítésű testi sértés büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.
- [104] Az elítélés alapjául szolgáló tényállást – az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlansága és a Kúriának a másodfokú bíróságot korábban új eljárásra utasító döntése következtében – részben a másodfokú bíróság állapította meg, vagyis részben ténybírásként járt el. A másodfokú bíróság ítélete eltért az elsőfokú bíróság ítéletétől, továbbá súlyosította a szabadságvesztés büntetést és a közügyektől eltiltást.
- [105] 3.3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből nem vezethető le a másodfellebbezés szükségessége, a háromfokú eljárás bevezetésének kényszere, de az Alaptörvény e szabálya nem is tiltja a másodfellebbezést, a harmadfokú eljárást.
- [106] Az Alkotmánybíróság a 49/1998. (XI. 27.) AB határozatában végezte el a jogorvoslathoz való alapjog értelmezését a büntetőeljárás jogorvoslati rendszerével összefüggésben (ABH 1998, 372, 382), amely megállapításait az Alkotmánybíróság a 22/2014. (VII. 15.) AB határozatában is fenntartotta (Indokolás [84]). Ennek értelmében a perorvoslat az a jogi eszköz, amelynek segítségével a vád és a védelem az elsőfokú bíróság határozatát és eljárását kifogásolhatja úgy, hogy a magasabb bírói fórum annak felülvizsgálatára és az arról való döntésre kötelezett. Az Alkotmánybíróság az alapjog tartalmát elemezve korábbi határozataiban megállapította azt is, hogy a jogorvoslathoz való jog követelményét az egyfokú fellebbezési rendszer is kielégíti, de a törvényhozó ezen túlmenő jogorvoslati lehetőséget is adhat {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 68; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [85]}.
- [107] Az Alaptörvény nem tartalmaz előírást arra vonatkozóan, hogy hogyan épüljön fel hazánkban a jogorvoslati rendszere. Nem található az Alaptörvényben rögzített követelmény azzal kapcsolatosan sem, hogy a jogorvoslati fórumrendszer hány fokon biztosítsa az érintett alapjog gyakorlását. Ennek megfelelően a jogorvoslati eljárás egyfokú kialakítása az Alaptörvény kívánalmainak teljességgel eleget tesz {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]}.
- [108] Figyelembe véve a fentieket, az Alkotmánybíróság általános értelemben jelentette ki, hogy a másodfokú bíróság ítéletével szemben a további jogorvoslat biztosítása nem alkotmányos elvárás {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [96]}.

- [109] 3.4. A másodfellebbezés rendes jogorvoslat.
- [110] A másodfellebbezés és a jogorvoslatához való jog viszonyával kapcsolatban is irányadó a 3020/2018. (I. 26.) AB határozat indokolásának érvrendszere. Ebben a határozatban – habár nem a másodfellebbezés, hanem az alkotmányjogi panasz vonatkozásában – „leszögezte azt is az Alkotmánybíróság, hogy – bár a jogorvoslatához való alapjogból nem következik kényszerítően e jogorvoslati lehetőség megteremtése, ha jogalkotó mégis megnyitotta e jogorvoslati forma lehetőségét, akkor – a jogalkotónak alkotmányos kötelessége olyan eljárásjogi szabályok megalkotása, amelyek alkalmazásával az alkotmányos jogokat ért jogsérelem valóságosan, azaz hatékonyan orvosolhatóvá válik” (Indokolás [37]).
- [111] Továbbá: „A következetes alkotmánybíróági gyakorlat szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből kényszerítően nem következik a rendes jogorvoslati formákon felüli, egyéb jogorvoslati lehetőségek biztosítása. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság leszögezte azt is, hogy amennyiben jogalkotó mégis megteremtette a rendes jogorvoslaton felüli, valamely további jogorvoslat lehetőségét, abban az esetben ez jogalkotói döntés e jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára olyan, az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alkotmányos kötelezettséget is létrehozott, amely szerint jogalkalmazásuk során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetősége az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesüljön [lásd: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [43]; 11/2017. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [31]; legutóbb: 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [27]].” {3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [112] Az említett ügyben tett megállapítások a rendkívüli jogorvoslatra vonatkoznak ugyan, de a konkrét ügygel való alkotmányos összefüggést az teremti meg, hogy a másodfellebbezés lehetőségének a biztosítása – hasonlóan a rendkívüli jogorvoslatokhoz – sem következik kényszerítően az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből.
- [113] A törvényhozás dönthet úgy, hogy a bírósági szervezeten belül rejlő okokból, a bírósági szintek közötti feladatmegosztásból eredően, a jogegység biztosítása érdekében vagy a büntetőeljárásban a vádlott jogai védelme érdekében a fellebbezésen túl rendes jogorvoslatot, harmadfokú eljárást tesz lehetővé. A másodfellebbezés feltételeire mint rendes jogorvoslatra azonban, ha bevezették, már alkalmazni kell a jogorvoslatához való alapvető jogból eredő egyes követelményeket [lásd: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [19]].
- [114] A másodfellebbezés Be.-beli szabályai a jogorvoslatához való alapvető jognak a védelmi körébe tartoznak. Azokat a jogalkalmazás során a jogorvoslatához való alapvető jog érvényesülésére figyelemmel kell értelmezni. Másodfellebbezést a régi és az új Be. is abban az esetben biztosított, ha az elsőfokú döntéstől a másodfokú döntés jelentősen eltér. Az önmagában nem sérti a jogorvoslatához való jogot, ha a bűnösség kérdésében egybehangzó első- és másodfokú döntésnél nincs lehetőség másodfellebbezésre, hanem ezt a törvény csak ellentétes döntésnél teszi lehetővé, mint ahogyan a Be. 615. § (1) bekezdése szól. A másodfellebbezés feltételeit a Be. meghatározhatja, korlátozhatja a másodfellebbezést a „súlyosabb” esetekre, a „jelentős eltérésre”. A Be. másodfellebbezésre vonatkozó szabályait az általános hatáskörű bíróság értelmezi elsősorban. A Be. e rendelkezései értelmezhetők úgy, ahogyan azt a Kúria az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben – a Be. 615. §-át értelmezve tette, vagyis nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény tekintetében, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította.
- [115] A másodfokú eljárásban lehetőség van a vád tárgyává tett cselekménnyel megvalósított bűncselekmények meghatározásának és a bűncselekmények minősítésének a megváltoztatására, alaki halmazatnál újabb bűncselekményben marasztalásra, anyagi halmazatnál a terhelt magatartása több bűncselekménnyé minősítésére, és mindezzel együtt megváltozhat a büntetés mértéke. A Be. „kizárólag” az ellentétes döntés ellen enged fellebbezést, de lehetővé teszi az ellentétes döntéssel „összefüggő” felülbírálatot. Az általános hatáskörű bíróságra tartozik annak meghatározása a Be. új szabályánál, hogy az ellentétes döntéssel „összefüggő” felülbírálat milyen esetekben alkalmazható. A Be. 615. § (3) bekezdés b) pontjának „kizárólag” szövegrésze, valamint a 615. § (5) bekezdése – a 2018. július 1-je után benyújtott másodfellebbezésekénél – nem ellentétes a jogorvoslatához való alapvető joggal az indítványban felhívott érvek alapján. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát azért terjesztette ki a Be. 615. § (3) bekezdés b) pontjának „kizárólag” határozószavára, valamint a 615. § (5) bekezdésére, mert álláspontja szerint a bírósági ítéletekkel bekövetkezett alapjogi sérelmei részben a Be. e rendelkezéseire figyelemmel is következtek be, és hatályban maradásuk esetén alapjogi sérelmei orvosolhatatlanok lennének. Az indítvány a 2018. július 1-je után benyújtott másodfellebbezések elbírálási szabályaira vagy ezek értelmezésére – alaptörvény-ellenességükre – külön indokolást nem is tartalmaz. Az Alkotmánybíróság ezért a Be. 615. § (3) bekezdés b) pontjának „kizárólag” szövegrésze, valamint a 615. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt elutasította.

- [116] 3.5. Ugyanakkor a Be. szabályainak az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben hozott EBH2018.B.27. számú elvi határozatban (a továbbiakban: EBH) megjelenő értelmezése nemcsak a 2018. július 1-je után, hanem a korábbi jogszabály alapján még joghatályosan előterjesztett fellebbezés elbírálásának a mellőzését is lehetővé teszi. Erről az Alkotmánybíróság a jelen ügyben már megállapította, hogy nincs összhangban az Alaptörvénnyel. Az EBH-ban megjelenő értelmezés korlátozza a 2018. július 1-je előtt benyújtott másodfellebbezésnek a jelen alkotmánybírósági határozattal megnyitott harmadfokú felülbírálatát is. Az EBH szerint ugyanis nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény tekintetében, ami a vádlott terhére már az elsőfokú bíróság által megállapított bűncselekménnyel alaki halmazatban áll, mivel a másodfokú ítéleti változtatás nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán annak a cselekménynek a minősítését érintette, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította [Be. 615. § (2) bekezdés c) pont].
- [117] Az alkotmányjogi panasznak jogorvoslati funkciója van. Az Alaptörvény hatálybalépését követően ez még inkább így van, mint az előző Alkotmány szabályai idején. Alkotmánybíróság az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatában (ABH 1991, 272, 282) mondta ki először azt, hogy az alkotmányjogi panasz intézményét a jogorvoslati funkció különbözteti meg az utólagos normakontrolltól. Ezt a jogorvoslati funkciót erősítette meg a 35/2014. (XII. 18.) AB határozat indokolásának [36] bekezdése is, amikor az adott ügy sajátosságaihoz igazodóan határozta meg egy jogszabály alaptörvény-ellenességének a jogkövetkezményeit az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján. A konkrét jogsérelem orvosolhatóságának hiányában az alkotmányjogi panasz nem csak a funkcióját vesztené el, de azt a sajátosságát is, amely az absztrakt, bárki által indítványozható utólagos normakontrollhoz képest magában a jogintézményben megnyilvánul. Az indítványozó szempontjából akkor van értelme az Alaptörvényben biztosított jogok megsértése miatti panasznak, ha az Alkotmánybíróság eljárása folytán jogsérelem orvosolhatóvá válik. Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati funkciója az indítványozók nézőpontjából általában az elsődleges cél, jóllehet ezzel párhuzamosan az Alaptörvény védelme is érvényesül. Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapított alaptörvény-ellenességet – hatáskörének keretei között – lehetőleg közvetlenül, teljeskörűen orvosolja, mert az indítványozó ügyében az alkotmányjogi panasz jogorvoslati funkciójának – az Abtv. előírásai folytán – érvényesülnie kell. Az Alkotmánybíróságnak a jogsérelem orvoslása lehetőségét köteles biztosítani: erre az Abtv. 45. § (4) bekezdése hatalmazza fel, amely lehetővé teszi a jogkövetkezményeknek a fő szabályoktól „eltérően” való meghatározását is egy-egy konkrét ügyben, ha ezt az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja.
- [118] Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati funkciójára figyelemmel az Alkotmánybíróság a jogkövetkezmények meghatározása körében, az Abtv. 45. § (4) bekezdése és az Abtv. 46. § (3) bekezdésében írtak alapján a Be. e szabályainak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (7) bekezdésével összhangban álló értelmezését adja a 2018. július 1-je előtt benyújtott másodfellebbezés felülbírálatá terjedelmét illetően. Az alkotmányos követelményt ahhoz a szabályhoz fűzi, amely az EBH-ban megjelent értelmezés szerint kizárná a teljes körű felülbírálatot az indítványozó konkrét ügyében [Be. 615. § (2) bekezdés c) pont]; az EBH értelmében nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény tekintetében, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította.
- [119] Az Alkotmánybíróság megállapítja: a Be. 615. § (2) bekezdés c) pontja értelmezésénél és alkalmazásánál az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből és a XXVIII. cikk (7) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezéseit vagy részeit, amely az ellentétes döntéssel összefügg, a harmadfokú eljárásban erre irányuló, 2018. július 1-je előtt benyújtott másodfellebbezés alapján korlátozás nélkül felül kell bírálni.
- [120] 4. A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [121] Előadó bíróként a többségi határozat rendelkező részével és indokolásával is értelemszerűen egyetértek. Figyelemmel azonban arra, hogy – amint ezt a különvélemények száma is tükrözi – az ügy megosztotta az Alkotmánybíróságot, szükségesnek tartom saját kiegészítő véleményemet is csatolni a határozathoz. Álláspontom szerint lényegesen más határozat meghozatalát az Alaptörvény nem tette lehetővé. Ugyanakkor a határozattal elérni kívánt eredmény más módon egyszerűbben elérhető lett volna.
- [122] 1. Alkotmányos államban általában nem, csak egészen kivételes esetben, kényszerítő körülmény miatt képzhető el olyan helyzet, hogy a jogszabályokban biztosított alanyi jogot, amellyel a jogosult megkísérelt élni, újabb jogszabály elvonjon. Az Alkotmánybíróság ugyan több esetben alkotmányosnak talált olyan jogszabályt, amely fennálló jogviszonyt változtatott meg a jövőre nézve, de ezek rendszerint tartós jogviszonyok voltak. Ebben az ügyben nem erről van szó. Az indítványozónak a régi Be. biztosított jogorvoslati eszközt, az indítványozó azzal élt is, majd az elbírálás előtt hatályba lépő Be. korlátozó hatása miatt a jogorvoslati indítványát nem bírálták el. A Be. tehát szerzett (és gyakorolt) jogától fosztotta meg.
- [123] A Be.-nek ilyen célja sem a szövegszerű értelmezés, sem az indokolás alapján nem volt. Önmagában az, hogy egy eljárási törvényt a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell, nem kifogásolható, néhány kivételes esettől eltekintve ez szokásos eljárásnak is mondható. Az új eljárási törvénnyel okozott esetleges joghátrányok vagy érdeksérelmek átmeneti rendelkezésekkel kiküszöbölhetők vagy orvosolhatók. A jelen ügygel okozott joghátrány kiküszöbölésére vagy orvoslására ilyen átmeneti szabály nem volt, az indítványozóval szembeni jogelvonó (jogfosztó) hatás pedig minden kétséget kizáróan alaptörvény-ellenes, amint a többségi határozat meg is állapítja. Az ezzel ellentétes döntés a jog fogalmával lenne ellentétes, mivel azt jelentené, hogy a jogalanyok nem bízhatnak abban, amit a jogszabály elrendel. Különösen igaz ez, ha a jogfosztás attól függ, hogy egy benyújtott perorvoslati indítványt a bíróság mikor bírál el.
- [124] Kétségtelen, hogy az ún. másodfellebbezés jogát nem az Alaptörvény, hanem csak a Be. biztosítja. Ennek viszont egyrészt a konkrét ügyben nincs jelentősége (mivel szerzett és gyakorolt jogról van szó), másrészt az Alkotmánybíróság mindeddig érvényt szerzett a csak jogszabályon alapuló jogorvoslati eszközökhöz való jognak is. A rendszerinti indokolás az, hogy a jogalkotó szabadon mérlegelheti, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésén alapuló alapjogon (egyszeri bíróság általi felülvizsgálat) kívül biztosít-e más jogorvoslati eszközt, de ha biztosít, akkor az alkotmányos garanciákat meg kell tartania. Jelen esetben ugyanerről van szó: a jogalkotó eldöntheti, hogy biztosít-e másodfellebbezési jogot vagy nem. A másodfellebbezés jogát el is vonhatja, akár folyamatban lévő ügyben is. Azt viszont nem teheti meg, hogy megtiltja a már benyújtott másodfellebbezés elbírálását (részben vagy egészen).
- [125] 2. A többségi határozat az alkotmányellenesnek talált és megsemmisített jogszabályi rendelkezés jogkövetkezményét az Abtv.-vel összhangban határozta meg. Abból indult ki, hogy az Abtv. éppen ilyen esetre teszi lehetővé az alkotmányjogi panaszra okot adó büntetőeljárás felülvizsgálatát és a megsemmisített jogszabályt érintő alkalmazási tilalom kimondását. Habár a többségi határozat is utal erre, szükségesnek tartom kiemelni, hogy az Abtv. „felülvizsgálat” fogalma nem vagy nem szükségszerűen azonos az eljárási törvények (büntető eljárási törvény, közigazgatási perendtartásról szóló törvény, polgári perendtartásról szóló törvény) „felülvizsgálat” elnevezésű rendkívüli perorvoslati eszközével. Ez azt jelenti, hogy a Kúriának az indítványozó esetleges kérelme és az eljárási törvény (Be.) keretei között kell megtalálnia azt a megoldást, amely alkalmas az Alkotmánybíróság által elrendelt (az Abtv. szerint értelmezett) felülvizsgálatra. Ha pedig ez semmiképpen nem lehetséges, akkor a Kúriának lehetősége van az Alkotmánybírósághoz fordulni.

- [126] Egyszerűbb megoldás lett volna, ha az Alkotmánybíróság él az Abtv. 28. §-ában biztosított lehetőséggel, és hivatalból áttér az alaptörvény-ellenesnek talált, ezért megsemmisített jogszabály alkalmazásával meghozott kúriai ítélet vizsgálatára. A harmadfokú ítélet megsemmisítése a Kúria számára mindenképpen megkönnyítette volna az Alkotmánybíróság határozatának megfelelő új döntés meghozatalát. Ez a megoldás sem jelentette volna – miként a többségi határozat sem jelenti – azt, hogy az Alkotmánybíróság állást foglalt volna az indítványozó büntetőjogi felelősségének vagy a Kúria ítélete megalapozottságának kérdésében.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [127] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1., 2. és 4. pontjával és azok indokolásával.
- [128] 1. A határozat 1. pontja tekintetében abból indulok ki, amit általánosságban a határozat indokolása is helyesen állapít meg, hogy kifejezetten sem európai uniós elvárások, sem alapvető emberi jogi megfontolások nem teszik kötelezővé a kétfokú rendes jogorvoslati rendszert és az Alaptörvény XXVIII. cikkéből ugyancsak nem következik általánosságban és kényszerítően a kétfokú rendes jogorvoslati rendszer létrehozása, azaz Alaptörvényből származó alanyi jogokról nincsen szó. Ebből eredően a másodfellebbezés meghatározott körben való bevezetése, majd visszavonása olyan eljárási jellegű intézmények, amelyek általában nem sértik a visszamenőleges hatály tilalmát.
- [129] Az Alkotmánybíróság egyebek között ezzel a rendelkezéssel, tehát egy eljárásjogi szabály, nevezetesen a Be. 870. § (3) bekezdése mozaikos („fellebbezés” szövegrésze) megsemmisítésével kívánja elősegíteni a határozata 2. pontjában megjelenített célját, a Kúria I.690/2018/12. számú ítéletével befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát. Mindazonáltal ezzel a megsemmisítéssel sem kerülne közelebb célja megvalósításához, nincs ugyanis jogszabályi lehetősége, hogy ilyen módon szerezzen érvényt annak.
- [130] Következésképpen indokolatlannak és jogilag nem kellően alátámasztottnak tartom a hivatkozott jogszabály megsemmisítését.
- [131] 2. Összhangban a fenti 1. pontban foglaltakkal is, egyetértek a határozat 2. pontját illetően *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró álláspontjával és a hozzá tartozó indokolással.
- [132] 3. Az 1. pontban kifejtett érvelésnél fogva a másodfellebbezés visszavonásából eredő 2008. utáni újratárgyalások elrendezéséhez álláspontom szerint ugyancsak hiányzik a kellő jogalap, ezért egyetértek a határozat 4. pontjában is *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró különvéleményével.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [133] A többségi határozat rendelkező részének 1., 2. és 4. pontjait nem szavaztam meg, mert azok egymásra tekintettel – prekonceptió alapján – történt meghatározása ellentétes egyrészt az Abtv. rendelkezéseivel, másrészt kizárólag azt a célt szolgálják, hogy a panasz benyújtója számára az Alkotmánybíróság megnyissa az utat a harmadfokú döntés felülvizsgálatára.
- [134] 1. A Be. 870. § (3) bekezdését illetően a határozat megállapította a visszaható hatály sérelmét, azonban ennek következményeit nem a vitatott rendelkezés egészének *ex tunc* hatályú megsemmisítésével kívánta orvosolni, hanem kizárólag a konkrét ügyre fókuszálva, *ex nunc* hatállyal és a „fellebbezés” szövegrész megsemmisítésével,

figyelmén kívül hagyva így az Alkotmánybíróság alaptörvény-védelmi funkcióját. Szándékát illetően nem hagy kétséget e felől a többségi határozat indokolása, amely a döntést egyebek mellett a következőképpen támasztja alá: „A Be. 870. § (3) bekezdése szövegrészei megsemmisítése és a konkrét ügyben alkalmazásuk kizárása folytán nem lesz olyan szabály, amely az indítványra okot adó ügyben az indítványozó által benyújtott másodfellebbezés elbírálása mellőzését lehetővé tenné”.

- [135] 2. A többségi határozat rendelkező részének 2. pontja döntött a Kúria ítéletének felülvizsgálatáról. Álláspontom szerint e rendelkezésnek sem alkotmányos, sem törvényes alapja nincs.
- [136] Az Abtv. 45. § (6) bekezdése ugyanis csak abban az esetben teszi lehetővé a bíróság jogerős ügydöntő határozatának felülvizsgálatát (ennek az Alkotmánybíróság általi elrendelését), „ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne”. Az Abtv. idézett rendelkezése tehát egyértelmű követelményként fogalmazza meg a büntetés csökkentését vagy mellőzését mint következményt, a többségi határozat indokolása azonban erről maga sincs meggyőződve, a felülvizsgálat elrendelését – a IV/2.4. pontjában (Indokolás [82] és köv.), lakonikus tömörséggel – mindössze a következőkkel indokolja: „A jelen esetben nem zárható ki, de nem is erősíthető meg, hogy a másodfellebbezés érdemi elbírálásából ez következne.”
- [137] Határozott álláspontom szerint a vizsgált eljárásjogi rendelkezés tartalma alapján, annak megsemmisítéséből semmiképpen sem következik a büntetés csökkentése vagy mellőzése, ahogyan a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés sem, így az ítélet felülvizsgálatának a többségi határozat szerinti elrendelésére az Alkotmánybíróságnak nem lett volna lehetősége.
- [138] Legalább ennyire aggályos a rendelkező rész 2. pontja a jogkövetkezmények szempontból is. A Be. 662. §-ának hatályos rendelkezései ugyanis – lévén nem anyagi-, hanem eljárásjogi rendelkezés került megsemmisítésre –, nem adnak lehetőséget a felülvizsgálatra, így az Alkotmánybíróság jelen határozata – a döntés *erga omnes* kötelező hatályára hivatkozással – véleményem szerint törvénysértésre hívja fel a Kúriát, amit az Alkotmánybíróság nyilvánvalóan nem tehetett volna meg.
- [139] 3. Nem támogattam a rendelkező rész 4. pontjában megfogalmazott alkotmányos követelményt sem, amely valójában nem a jogszabályi rendelkezés Alaptörvénynek megfelelő értelmezését tartalmazza, hanem a jogalkotó hatáskörét elvonó kvázi jogalkotás. Ha a Be. 615. § (2) bekezdése c) pontjának és (3) bekezdésének szövegét a többségi határozat rendelkező részének 4. pontjával összevetjük, akkor ezen állítás véleményem szerint további igazolásra nem szorul.
- [140] Végül szeretném nyomatékosan leszögezni, hogy álláspontom szerint az Alkotmánybíróság nem egy mindenható jogorvoslati fórum, hanem az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, ezért az alkotmányjogi panasz eljárásban is ennek van primátusa, nem pedig az egyedi ügyben bekövetkezett jogsérelem mindenáron való – az írott jog kereteit is szétfeszítő – orvoslásának.
- [141] Jelen ügyben is ezt kellett volna szem előtt tartani a határozat meghozatalakor, és nem a jogerősen elítélt további jogorvoslathoz fűződő érdekét.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [142] Nem támogatom a rendelkező rész egyetlen pontját sem. A támadott törvényhely mozaikos megsemmisítése helyett elegendőnek tartottam e törvényhely alkotmányos követelménnyel kiegészítését, amelyre az Abtv. 46. § (3) bekezdése feljogosítja az Alkotmánybíróságot. A megsemmisítés helyett így a jogrend alkotmányosságát ezen az úton orvosolva, ekkor már nem lett volna szükség a kúriai döntéssel bejezett büntetőeljárás felülvizsgálatának elrendelésére.
- [143] Mivel a Be. 870. § (3) bekezdés „fellebbezés” szövegrésze a másodfellebbezést is magában foglalva nem teszi lehetővé az ellentétes döntés esetén a másodfellebbezést, ezért ez a szabályozás a XXVIII. cikk (7) bekezdésébe

ütköző alaptörvény-ellenességet valósít meg. A felmerülő kérdés az volt, hogy miként lehet ezt orvosolni: a szövegrész megsemmisítésével, ahogy végül a testületi többség döntött, vagy elég lett volna egy alkotmányos követelmény csatolásával kiküszöbölni ezt az alaptörvény-ellenességet. Én lehetőséget láttam arra, hogy az utóbbival megsemmisítés nélkül orvosoljuk a problémát, így az erre javasolt alkotmányos követelményi szövegem a testületi vitában a következő volt: „Az Alkotmánybíróság a XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményként megállapítja, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 870. § (3) bekezdése »fellebbezés« szövegrészebe nem érhető bele a másodfellebbezés esete.” Ezzel kiküszöbölhető lett volna a rendelkező rész 1. pontjában levő megsemmisítés, és mivel alkotmányos követelmény megállapítása esetén az Alkotmánybíróság mérlegeléssel állapítja meg, hogy a konkrét esetben a támadott bírósági döntéseket is megsemmisíti-e vagy ettől eltekint, így erre a mérlegelésre most is tér nyílt volna.

- [144] A most érintett büntetőeljárás már több éve tartó elhúzódását és a többszöri büntetőbírói vizsgálatot, valamint a brutális bűncselekményi körülményekkel érintett sértetti érdeket is szem előtt tartva megítélésem szerint helyesebb lett volna, ha az Alkotmánybíróság megáll a jogrend egészét illető alkotmányosság orvoslásánál – amit az általam javasolt alkotmányos követelmény megtett volna –, és a büntető jogszolgáltatás részleteinek megítélését a büntetőbírákra hagyja. Ennek pedig az felelt volna meg, ha az indítvánnyal támadott büntetőbírói döntéseket érintetlenül hagyjuk. E mellett az a megoldás, hogy a többségi határozat nem megsemmisítette a támadott kúriai döntést, hanem e nélkül a már lefolytatott felülvizsgálati eljárás után újbóli felülvizsgálatra kötelezte a Kúriát, a hatályos büntetőeljárás törvény szabályozását feszegeti. Mi megsemmisíthetjük e szabályozás részeit, de e nélkül nem rendelhetünk el a hatályos szabályozással szembenálló eljárási cselekményt.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [145] Nem értek egyet a rendelkező rész 2. pontjával, a Kúria ítéletével befejezett eljárás felülvizsgálatának az elrendelésével.
- [146] A határozat Indokolásának IV/2.4. pontjában (Indokolás [82] és köv.) az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Kúria által – a rendelkező rész 2. pontjából következően – lefolytatandó felülvizsgálati eljárás nem szükségképpen vezet a büntetés csökkentéséhez vagy mellőzéséhez, illetve a büntetőjogi felelősség alóli mentesüléshez vagy annak korlátozásához. Nézetem szerint azonban az Abtv. 45. § (6) bekezdése alkalmazásakor ez a következtetés a rendelkezés túlzottan széleskörű értelmezését jelenti, kitérít a rendelkezés által biztosított eljárásjogi keretet; összességében nem vezethető le az Abtv. 45. § (6) bekezdéséből, hogy akkor is alkalmazható, ha a büntetés enyhítése (stb.) nem következik a megismételt eljárásból.
- [147] Nemcsak hogy egyetértek vele, hanem magam is hangsúlyozom, hogy az Alkotmánybíróság döntése – az alaptörvény-ellenességet előidéző jogalkotási hiba eljárásjogi természete folytán – semmiképpen nem szabja meg a majdan kialakítandó érdemi döntés tartalmát. Az Alkotmánybíróság döntésében kifejeződésre juttatott ezen állásponttal azonban nem a büntetőeljárás felülvizsgálatának elrendelését, hanem a Kúria támadott ítéletének a megsemmisítését tartom összhangban állónak.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró különvéleménye

- [148] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével, tekintettel arra, hogy a harmadfokú eljáráshoz való jog nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak. Az Alkotmánybíróságnak ezért az alkotmányjogi panaszt vissza kellett volna utasítania.

- [149] Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog azt jelenti, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Jelen ügyben ez a jogorvoslat a harmadfokú eljárástól függetlenül, az Alaptörvény követelményeinek megfelelően biztosításra került.
- [150] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből nem következik az egyfokú fellebbezésen túli jogorvoslati lehetőségek megteremtésének kötelezettsége, azonban a jogalkalmazás során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetőségének az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesülniük kell [lásd például: 3080/2018. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [28], hasonló értelemben: 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [19]]. Mindez ugyanakkor álláspontom szerint azt jelenti, hogy senkinek, így az indítványozónak sincs Alaptörvényben biztosított joga a harmadfokú eljárásra: az Alaptörvényből csak az következik, hogy amennyiben a jogalkotó biztosítja a harmadfokú eljárás lehetőségét valamely ügyben, úgy arra kiterjednek a XXVIII. cikk (7) bekezdésének garanciái. Jelen esetben azonban a jogalkotó úgy döntött, hogy a jövőben nem kívánja biztosítani a harmadfokú eljárás lehetőségét, melyre a fentiek szerint az Alaptörvénnyel összhangban lehetősége volt.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [151] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 2. és 4. pontjaival, ezért az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.
- [152] 1. A Be. 870. § (3) bekezdése tekintetében felmerült alkotmányossági problémát magam is fennállónak láttam, ezért a rendelkező rész 1. pontját megszavaztam. Álláspontom szerint ugyanakkor a megsemmisítés időpontját *ex tunc* hatállyal kellett volna megállapítani, ezáltal – kiegészítve a különvéleményem 3. pontjában vázolt jogkövetkezmény alkalmazásával – lehetőséget biztosított volna az Alkotmánybíróság arra, hogy minden (a jelenlegi ügygel azonosságot mutató) ügyben orvoslást nyerjen az alapjogi sérelem.
- [153] 2. A rendelkező rész 2. pontjában foglalt – a jogerősen befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelő – jogkövetkezmény alkalmazását az alábbiak okán nem tudtam támogatni.
- [154] 2.1. A többségi határozat áttöri az Abtv. 45. § (6) bekezdése kapcsán megszilárdult értelmezést, amely e jogkövetkezmény alkalmazását kizárólag anyagi jogi szabály alaptörvény-ellenessége esetén tartotta alkalmazhatónak. Elvi síkon egyetértek azzal, hogy az Abtv. 45. § (6) bekezdésében foglalt jogkövetkezmény alkalmazása – bizonyos esetekben – eljárásjogi szabály esetén is szükséges lehet, azaz adott esetben egy eljárásjogi szabály alaptörvény-ellenességéből (semmisségéből) is következhet a büntetés, intézkedés csökkentése vagy mellőzése, illetve a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása. Ugyanakkor e vonatkozásban nem tartom elegendőnek a többségi határozatban foglalt indokolást, amely szerint: „A jelen esetben nem zárható ki, de nem is erősíthető meg, hogy a másodfellebbezés érdemi elbírálásából ez következne.” Ugyanis jelenleg nem kizárólag a Be. – többségi határozatban ismertetett és a Legfelsőbb Bíróság korábbi gyakorlatát (lásd: EBH 2005.1299.) tartalmazó – szabályai azok, amelyek az Abtv. idézett rendelkezését kizárólag anyagi jogi szabály esetén tartják alkalmazhatónak, hanem az alkotmánybírói gyakorlat is osztja ezt az álláspontot [vesd össze: 898/D/1999. AB végzés, ABH 2007, 2640, 2645; 476/B/2003. AB végzés, ABH 2010, 2604, 2606; 72/B/2004. AB határozat, ABH 2007, 1567, 1583].
- [155] Így tehát – amennyiben az Alkotmánybíróság a jelenleg hatályos Abtv. 45. § (6) bekezdésével kapcsolatban olyan értelmezést tart helyesnek, amely eljárásjogi szabály esetén is lehetővé teszi a felülvizsgálat elrendelését, akkor – ezzel kapcsolatban a többségi határozatban egy részletesebb indoklásra lett volna szükség, ahol az Alkotmánybíróság számot ad a korábbi gyakorlatról, annak meghaladása okairól, és figyelemmel van arra is, hogy eljárásjogi szabály semmissége esetén az Abtv. szóban forgó rendelkezésében jelzett „kedvezőbb helyzet” mindig közvetettebben, áttételesebben érhető tetten, mint az anyagi jogi szabályok semmissége esetén.

- [156] 2.2. Nézetem szerint ugyanakkor önmagában az a tény, hogy az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát megváltoztatva, a fentiekben említett értelmezést fűzné az Abtv. említett rendelkezéséhez, nem oldaná meg azt a problémát, hogy a felülvizsgálat elrendelése mellett a Kúriának – a Be. 662. § (3) bekezdésére figyelemmel – nincs jogszabályi lehetősége arra, hogy érvényt szerezzen az Alkotmánybíróság döntésének (azaz a döntés hatályon kívül helyezésének és az eljárás megismétlésének). E körben nem tartom kielégítőnek a többségi határozat azon érvelését, hogy „[a]z Abtv. 45. § (6) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, az a körülmény, hogy a Be. meghatározott feltételeket támaszt a felülvizsgálati eljárás lefolytatásához, nem akadályozhatja az Alkotmánybíróság *erga omnes* kötelező döntésének érvényesítését. Az Alkotmánybíróság által elrendelt felülvizsgálat módját a Kúria határozza meg”.
- [157] Egyfelől az eljáró Kúria nem tud mit kezdeni önmagában azzal a követelménnyel, hogy a Be. rendelkezései nem akadályozhatják az Alkotmánybíróság *erga omnes* kötelező döntésének érvényesítését, ugyanis nincs lehetősége „félretenni” semmilyen jogszabályt. Ha valóban arról van szó, hogy a Be. rendelkezései lerontják az Abtv. érvényesülését, és ez egyben alaptörvény-ellenességet is jelent, akkor az Alkotmánybíróságnak van teendője az ügyben.
- [158] Másfelől – a fentiekből is következően – a Kúriának jogalkalmazó szervként kötelező a Be. szabályai szerint eljárni. Márpedig a Be. 662. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság határozata alapján elrendelt felülvizsgálat során a Kúria jogkövetkezményként csak a határozat hatályában fenntartását vagy megváltoztatását alkalmazhatja. Így nincs lehetőség a jelen ügyben felmerült eljárásjogi szabálysértés esetén indokolt jogkövetkezmény (eljárás megismétlése) elrendelésének. Összefoglalva: a Kúriának nincs módja arra, hogy a Be. ellenében elvégezze a felülbírálatot. Korábban maga az Alkotmánybíróság is megállapította, hogy „az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságokat terhelő értelmezési kötelezettség nyilvánvalóan kizárólag az alkalmazott rendelkezés engedte értelmezési mozgásteret keretein belül áll fenn, azon túl nem terjeszkedhet” [3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [48]].
- [159] 3. A fentiekben kifejtettekre figyelemmel az ügyben álláspontom szerint a helyes jogkövetkezmény nem a jogerős döntés felülvizsgálatának elrendelése, hanem az *ex tunc* hatályú megsemmisítés mellett a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapítása lett volna. Nézetem szerint a törvényhozó – Alkotmánybíróság által megkövetelt – jogalkotói feladata kettős, egyfelől a Be. (esetlegesen az Abtv.) szabályainak olyan jellegű módosítását jelenti, amely lehetővé teszi felülvizsgálat elrendelését és a Kúria általi lefolytatását abban az esetben is, ha eljárási jogszabály semmissége vezethet az Abtv. 45. § (6) bekezdésében megfogalmazott „kedvezményes helyzethez”. Másfelől szintén a jogalkotó teremthetné meg annak a jogszabályi alapját, hogy az Alkotmánybíróság határozatának közzétételéig jogerőssé vált azon ügyek tekintetében, amelyekben (a jelen ügyben vizsgált ügygel azonos módon) alkalmazták a megsemmisített rendelkezést, lehetőség legyen a harmadfokú eljárás, immár az Alaptörvénnyel összhangban álló megismétlésére.
- [160] 4. Fontosnak tartom hangsúlyozni továbbá, hogy a Kúria a támadott határozatában – annak ellenére, hogy előzetesen rögzítette: a testi sértés büntette, kifosztás büntette és ezzel alaki halmazatban álló okirattal visszaélés és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége miatt harmadfokú eljárásnak nincs helye (kúriai ítélet 6. és 7. oldal) – gyakorlatilag elvégezte az említett bűncselekmények vonatkozásában is a felülbírálatot. Ugyanis maga a Kúria leszögezte azt is, hogy a vád tárgyává tett cselekmények szorosan összefüggenek, azaz a fellebbezéssel érintett személyi szabadság megsértését az követte el, aki a vádlott terhére megállapított és fellebbezéssel nem támadható testi sértés büntetést, kifosztás büntetést és ezzel alaki halmazatban álló okirattal visszaélés és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségét (kúriai ítélet 7. oldal). Ezt követően pedig a Kúria érdemben és részletesen megvizsgálta az ítélet dőntését. Így kitért (a testi sértés minősítését megalapozó) orvosszakértői véleményre, a számba vett okiratok és bankkártyák alapján megállapította a jogi minősítés helyességét, értékelte a kifosztás büntetének körülményeit, leszögezte, hogy e bűncselekményt nem erőszak vagy fenyegetés, hanem védekezésre képtelen személy sérelmére követte el a terhelt (lásd: kúriai ítélet 9–10. oldal).

- [161] 5. Végül röviden utalok arra is, hogy a többségi határozat rendelkező részének 4. pontját azért nem támogattam, mert egyfelől nem tartom meggyőzőnek az alkotmányos követelmény megalapozottságára vonatkozó indokolást, másfelől az általam, a különvéleményem 3. pontjában javasolt jogkövetkezmények együttes alkalmazása az alkotmányos követelményt is szükségtelenné teszi.

Budapest, 2020. február 18.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1717/2018.
Megjelent a Magyar Közlöny 2020. évi 34. számában.

